

"La passió vital està desprestigiada"

Eduardo Galeano va sotraguejar els àmbits del pensament amb la seua obra 'Las venas abiertas de América latina'. Convertit en denunciador implacable de les desigualtats contra el tercer món, conserva temps per fer poesia, i per parlar de futbol.

En la seua obra d'assaig *Las venas abiertas de América latina*, vostè va denunciar que *Sud-amèrica era una zona explotada pel primer món on les dictadures s'encarregaven de mantenir aquesta situació. Què hi ha passat amb la caiguda de moltes d'aquestes dictadures?*

—El que hi ha hagut en aquests últims anys ha estat un traspàs accelerat dels monopolis públics als monopolis privats. Als països llatinoamericans ha estat fet per governs civils quan en teoria era una missió de les dictadures. Són els governs civils els que han venut a preu de banana els recursos bàsics de l'economia nacional. Amb algunes excepcions, entre elles el meu país, l'Uruguai, on hi hagué un plebiscit i un 73% de la població va votar contra les privatitzacions.

—*Aquesta nova situació és producte d'allò que se'n diu procés de globalització, però la lectura general d'aquest procés, almenys a occident, és positiva.*

—Es parla de globalització de l'economia en termes molt positius però només en la mesura que una gran tenda nord-americana usa mà d'obra de camperoles d'El Salvador que per 14 hores de treball cobren un dolar i mig. Però en canvi és de mal gust parlar de globalització a l'hora de les responsabilitats. Si som tots un únic món i el mercat s'ha universalitzat seria normal que les responsabilitats estigueren repartides.

—*Però ningú no en parla, per què?*

—S'han perdut algunes nocions de responsabilitat compartida que fa vint o trenta anys eren unànimes. Per exemple la idea que la pobresa era resultat de la injustícia era una idea d'esquerres, però el centre l'acceptava i la dreta no la discutia. Però això s'ha acabat. I ara només es parla d'ineficàcia de les zones

pobres, que estan així per ineficients. Ningú no parla d'un sistema de poder que actua de manera molt injusta, que fa cada vegada més pobres els pobres i més els rics els rics.

—*Vol dir que només han canviat les formes.*

—Sí, ara un ordinador pot ser més eficient que un

exèrcit a l'hora de desembarcar en un país. La desaparició de les fronteres per als diners, no per a les persones, és clau. Els diners gaudeixen d'una llibertat que les persones no tenen i van on hi ha els costos baixos, on hi ha salaris petits i permís per contaminar. La zona més contaminada del planeta és la frontera entre EUA i Mèxic, i això permet pressentir el destí de les zones que depenen de la venda dels seus braços barats per a sobreviure. Perquè en el món actual, i ho diuen els economistes liberals, el treball és la mercaderia que menys val, menys que les deixalles. I al mateix temps que es descarta que el món estiga injustament organitzat, i aquesta opinió no té cap prestigi en el món intel·lectual, la injustícia és més escandalosa que mai.

—*Per què aquesta falta de crítica en els àmbits intel·lectuals?*

—Això li ho preguntes als àmbits intel·lectuals que a mi em produeixen un sopor insuportable. Però no és gens innocent i correspon a la necessitat ideològica d'autojustifi-

cació que té el sistema per a perpetuar-se, a partir de la certesa que és l'únic possible.

—*Potser hi influeix la dependència econòmica dels investigadors, a sou de fundacions privades.*

—Sí, és clar, el pensament s'està privatitzant i no en el sentit que siga cada vegada major el marge individual d'autonomia del pensament, sinó en el sentit que el pensament "professional" depèn cada vegada més de qui el paga, i aquests diners estan en mans de

"Per als intel·lectuals de dreta, el futbol és la prova que el poble pensa amb els peus, però per a molts intel·lectuals d'esquerra el futbol té la culpa que el poble no pense. El futbol és un tema fonamental de la vida moderna."

les poques empreses que concentren el control de la informació i la fabricació d'opinions, idees i emocions en escala planetària. En qualsevol cas, la qüestió més important és el que passa en la realitat i els meus assessors ideològics, que són el Fons Monetari Internacional i el Banc Mundial els informes dels quals llegesc any rere any, indiquen que l'escletxa entre els molts que necessiten i els pocs que tenen cada vegada és més gran.

—Vostè és un dels pocs escriptors que continuen barrejant denúncia política en la seua literatura. Creu que encara té sentit, ara que això de la literatura compromesa no està gens de moda?

—Jo això ni m'ho plantege. El que no acabe d'entendre és com tanta gent pot acceptar com a natural una cosa tan artificial com la divisió de la condició humana en zones comunicades entre si. Jo tracte de viure'm a mi mateix com la persona que sóc i no crec que hi haja una part de mi que és política i aleshores es dol per la injustícia, una altra part de mi que té a veure amb l'univers amorós i eròtic i una altra part que s'ocupa d'unes altres zones de la realitat.

—I és això el que li permet escriure també de futbol, com en el seu darrer llibre?

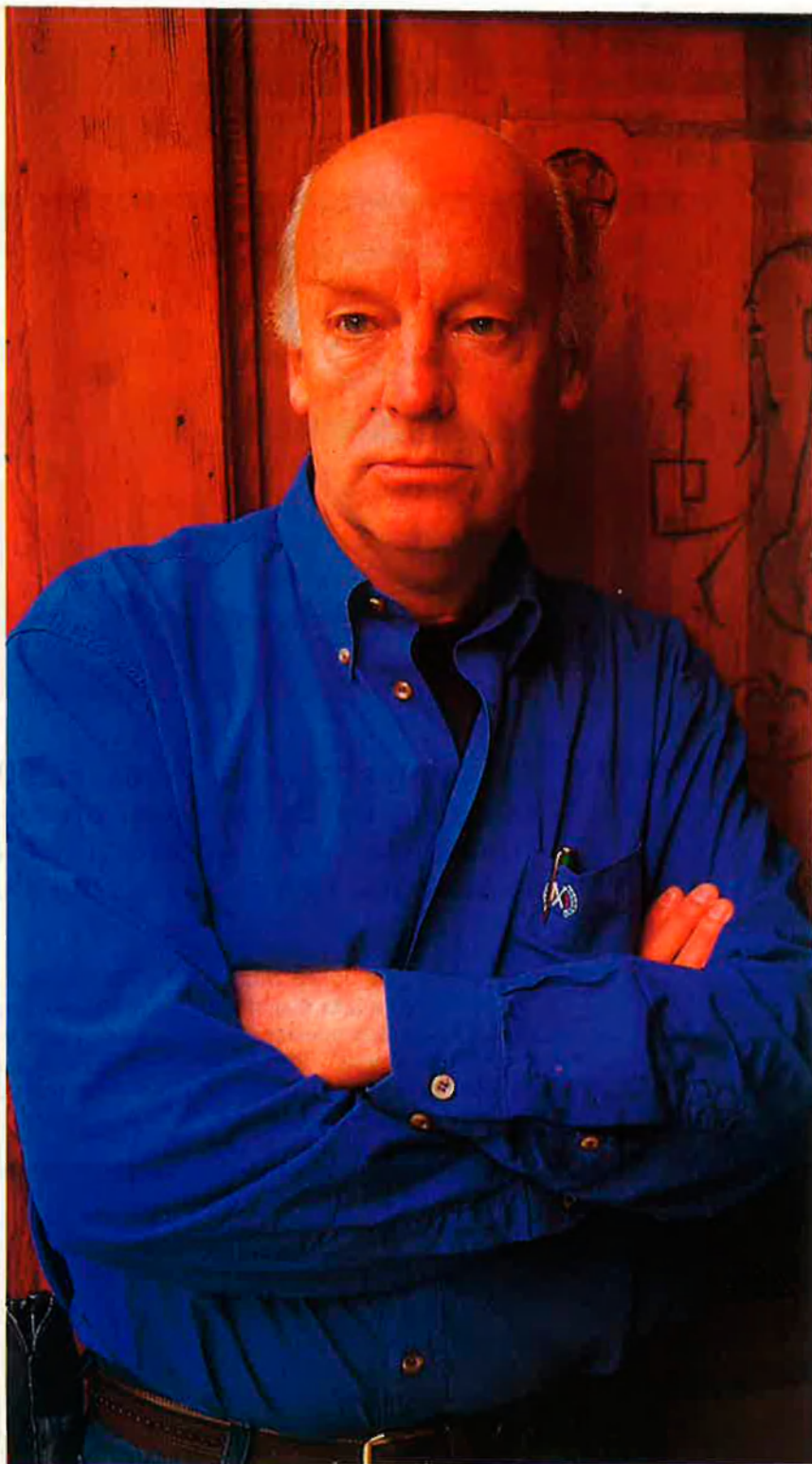
—Jo vaig nàixer cridant gol, cosa que és característica dels nens en l'Uruguai i durant tota la meua vida el tema del futbol va anar creixent a dins meu i al capdavant s'ha convertit en un llibre. Les paraules circulen per la sang, s'encreuen i desencreuen i així naixen els llibres.

—El futbol ha estat un tema pràcticament prohibit per als intel·lectuals...

—Com és possible que hi haja tanta gent que diu que estima la humanitat i menysprea el futbol? El futbol és un tema fonamental de la vida moderna i és un escàndol que no estiga en els llibres d'història contemporània. Però alguns intel·lectuals senten que estan col·locats en una palestra que els permet mirar des de dalt i des de fora. Per als intel·lectuals de dreta, el futbol és la prova que el poble pensa amb els peus, però per a molts intel·lectuals d'esquerra el futbol té la culpa que el poble no pense. Per a mi totes les expressions de la vida humana tenen la mateixa importància i en el futbol és molt evident la passió. No és el tema el que defineix el valor d'una obra. Una obra pot ser revolucionària contant que una parella se'n va al llit i reaccionària contant que un sindicat es declara en vaga. Les relacions de les persones amb el poder, de les persones entre si, la lluita incessant entre la llibertat i la por, tot això és polític, però es projecta sobre la vida quotidiana i l'amera. I en el cas del futbol, el segle XX és l'escenari de la lluita entre l'esport viscut com a plaer o patit com a deure, entre un sistema que t'obliga a jugar per a guanyar i la humil energia humana que aconsella jugar pel plaer.

—Ha parlat de passió, que tampoc no sembla un tema gaire de moda entre la literatura contemporània.

—No tant de la literatura perquè és inevitable que hi aparega i s'hi esquitlle, com una sargantana. Però la passió vital està desprestigiada perquè el to de la fi de segle és un to més aviat frígid. La passió és la capacitat

que una persona pot tenir per fer el que sent o el que creu, en lloc de fer el que li convé. I per això està desprestigiada, perquè el sistema ha universalitzat les lleis del mercat com a categories morals supremes i la passió és un acte d'imperdonable menyspreu contra la suprema llei de la rendibilitat. Em sorprèn trobar tanta gent plorant amb penediment per haver-se equivocat amb passió. Caldria veure si t'equivocares de debò, però si t'equivocares i va ser per passió, aleshores benvingut l'error. Hem d'acceptar com a únic món possible aquell on els qui no es moren de fam es moren d'avorriment?

Eduardo Galeano. L'escriptor pretén denunciar amb la seua literatura les injustícies entre els diversos sistemes econòmics mundials. (foto: Rafa Gil)

Jordi Sebastià